

Béts.

II. LEOPOLD ezt az arány mondást választotta Symbolumául magának: *Opes Regum, Corda Subditorum*. Az Uralkodóknak Kintse, az alattok valóknak Szive. — Hogy *Leopold* igyekezik is valóban illy Kintset magának meg szerezni, annak eggy új próbája az, hogy a² *Steuerregulirungs-Kommissziót* el törölte; és azon 2 Udvari Tanácsos, *K * ** és *H * * ** Urakat, a' kik az említett Kommissziónak Fejei voltak, hivataloktól, míg a' dolog szorosabbban meg fog vizsgálatni, el mozdította.

Magyar Ország Gyűlése Júniusnak hatodikára határoztatott, mellyről a' Jelentést éppen most teszi az új Király, a' Nemes Vármegyékhez. — A' Gyűlés *Budán* fog tartatni, 's abban mindeneknek előtte *Nádor Ispány* választatni.

A' *Nádor Ispányi Zászló - Allyát*, *Ns Heves Vármegye' Zászló - Allya* váltotta fel a' *Korona Örzésében*, az el múlt hónapnak 21-dikén; a' melly 2 *Lovas Svadronokra* osztott 77 Nemesekből áll, kiknek Kormányozók *B. Ortzi József Úr*.

A' *Nemes Hajdú Városoknak* érdemes Küldöttjei, úgymint Fő Kapitány *Jablontzai Petes János*, és Fő Nótárius *Oláh Mihály* Urak itt voltak, és vizsgáztatással tértek vissza.

Az el múlt hónapnak 22-dikén Gyűlést tartottak *Prágában*, a' Király engedelmével, *Tseh Ország*nak nagy számmal öszve sereglett Rendjei, mellyben az Országnek köz boldogságát tárgyazó dolgokról tanátskoztak egymással. — Ugyan azt tselekedték itt *Bétsben* az *Alsó-Austriai* Rendek, az el múlt hónapnak 26-dikán, és már az előtt az említett hónapnak 18-dikán.

Belgrádból azt írták Mártz. 18-dikán, hogy a' Várnak helyre állításában 's újjonnan való meg erősítésében szakadatlanul dolgoznak, és hogy mind szárazon, mind vizen szállítják naponként *Péterváradról* és *Zimomból*, *Orsova* felé a' hadi készületeket és elefétet.

A' *Bánáti* Seregnek Kormányozója F. M. L. G. *Wartensleben* Úr, Mártz. 11-kén érkezett az *Allion* hegyére, a' honnan *Újj Orsovát* meg szemlélte, és annakutánna Ob. Gróf *Auersperg* Úrral, az említett Várat szemmel tartó Seregnek Igazgatójával egygyütt, *Erzsébet Várán* fellyül vizsgálódni indúlt. — Az *Orsovaiak* éjtszaka nagyon tsendesek; hanem nappal ollykor ollykor ágyúznak a' miéinkre.

Gallitziának Brody nevezetű Városában, egy gazdag Zsidó holt meg az el múlt hónap' elein, a' ki, hogy néhai *II. József*
Tsá-

Tsászár erántt, a' Zsidóféggal közlött nagy jó réteményért, tartozott háládatoffágát, fzembetünöképpen meg bizonyíthaffa, 4000 Aranyokat testált a' meg boldogúlt Fejedelemnek; a' maga ember' szeretőféget, 's Vallásához vonzó buzgóságát pedig azzal tette nyilván valóvá, hogy a' Szegények' 's a' Zsidó Vallás' Kaffzájába 26,000 Aranyot hagyott.

Az itt kövérkező Levelet egy Nemzeti Nyelvünk mellett buzgó, de magát meg nem nevezett Hazafi botsátotta közelébb hozzánk. — Mi, a' mint vettük, úgy közöllyük:

Édes Nemzetem!

„Nézzed, mit ír a' Bayreuthi Újság, 26-dik Levelének 173-dik Oldalán: „a' Magyar Vármegyék, úgymond, már ismét deákül írnak, 's a' *Perillustris* és *Spectabilis Dominusok* szerentséseknak tartják magokat, hogy a' közönféges foglalatoffágokat *holt nyelven* vihetik“; és itéld meg, ha nem nagy tsúfság e' ez? de nem igazán írja e'? — Igazán — és nagy jutalmat érdemlene, ha érteni akarnók; mert ugyan is lehet e' nevetségre méltóbb dolog, mint, hogy egy Gazda, véghetetlen fáradtsággal, egy szép gyümölsöst nevellyen, és mikor már fáradt-

fágának hasznát vehetné, gyermekeit a' gyümölcshöz nyúlani ne engedje: ha csak az azon kapdosó 's élődő madarak' nyelvén nem kárroganak? De kik ezek a' Gazdák? azok t. i. a' kik a' Jósuénál a' 23. Részben, 12 és 13 Versben meg iratott tilalmat által hágván, a' mi ottan jövendőltetik, Nemzetek' fujaira vonták; azok, a' kiktől függött egyedül, hogy azon Pillantástól fogva, a' mellyben a' böldegül ki múlt Felsőg neve felett Hazai Nyelvünket látrák, a' közönséges Igazgatás módjában minden más nyelvet félre tévén, Nemzetünket az efféle tsúfolódástól, melylyel, a' deák nyelv miatt, más Nemzetektől illettetünk, mentté tegyék. De igyekezz ezeket meg nyerni, hogy ha már egy részről a' Te romlásodat siertető tzelhoz alkalmaztatott nevelés, az Anya Nyelvet; az Istennek említett tilalma ellen való szövertségek pedig, a' Nemzet boldogságát esmeretlenné retrék is előtrök: leg alább, Magyarok lévén, lássák által, hogy egyedül a' Nyelv még az, mellynek számkivetésben lére homályban tarija Nemzetünk ditsőffégét; tegyék elejekbe ama' soha el nem felejthető Nagy *Hadiknak* példáját, a' kinek bölts Kormányja alatt *Erdélyben* olly tökéllereffen ründöklött a' közönséges Igazgatás módjában édes Anya Nyelvünk; de tegyék elejekbe magának az

Isten.

József 23^{ik} Rése 12, és 13 Verszi

Aha el fordulván el fordulámdatok ö tőle, és ragaszkodámdatok és meg maradtok több pogányokhoz, a meg maradtakhoz mondom Isten vegegyetek: és logorságot vesémdetek ö velek és meg egyet, titek magatokat ö velek, és ök ti veletek

Bizomnyal meg tudjátok ezt, hogy ennek utámmati Uratok Istenek ki nem üzi mind a pogányokat a ti onátok elöl, hanem inkább lesenek törvények törvényekre, bántásokra, és esztorásokra a ti adalásokban, és törvényekre a ti fellemben, miglen el vesetek arról a jó földről, melyet adott néktek a ti Uratok Istenek.

Istennek példáját, a' ki bizonyosan nem azért küldötte Szent Lelkét az Apostolokhoz, hogy azok, magok nyelveket taníttassák a' Nemzetekkel, a' mellyekhez küldettek; hanem hogy ők tudják minden Nemzetnek külön külön a' maga nyelvén hirdetni az Evangyéliomot; tegyék elejekbe a' mindenek Tanítójának, az Ő Sz. Fijának példáját, a' ki, ámbár mint Ember, a' *Római* Kormány alatt volt, Tanítását mindazáltal, a' melly Nemzet között volt, annak nyelvén tette; és, ámbátor arra intette a' Népet, hogy adják meg a' Tsászárnak, a' mi a' Tsászáré: azt mindazáltal nem olvassuk, hogy valamelly Népet tulajdon nyelvétől különböző nyelvű Kormányozójának nyelve tanulására nógatott volna; tegyék elejekbe, melly nagy hálaadással fogsz Te mind magokhoz, mind maradékokhoz örökké viseltetni, ha Téged, magad nyelvén kívül való tébolygásodból, dicsőffégednek az anya nyelv virágival terített útjába vezetnek; ha midőn az egyik idegen nyelv tövisei közzül ki hatolsz, a' másnak bojtorjányai közzé botorkádni, az egyik posványból a' másba hengeredni nem engednek; hanem a' közönséges igazgatásnak módját mind ebből, mind amabból ki tisztítván, meg mentik attól Fiaidat, hogy Ifjúságoknak nagyobb részét idegen nyelvnek tanulásá-

sá-

sában ne kéntelenítteffenek tölteni azért, hogy Hazájokban Hazájokon kívül legyenek, 's ne engedjék, hogy továbbra is tsúfság tárgya légy olly Nemzetek előtt, a' kik náladnál soványabb, és a' természetnek fokféle ajándékira nézve, szükölködőbb földet bírnak; de még is arról a' gondolatlanlágról soha még csak álmodni sem tudtak, hogy az Igazgatás módjában más nyelvvvel éllyenek, 's tulajdon Afzतालoknál más szájjával egyenek, és mi még is Gyermekeinket ennek az Aryáink által olly fok vér-ontással szerzett 's tartott réjjel és mézzel folyó Paraditsomnak Gyümölcseiből enni külömben ne engedjük, ha csak az arra a' Gyümölcstre ásítózó Idegeneknek vagy egyiknek, vagy másiknak nyelvén nem tsatsognak. — És ez a' Könyörgése Hozzád, édes Nemzetem! egy Fijadnak, a' ki oh melly örömmel kész vólna, tulajdon a' szivéből ki fatsarni azt a' vért, a' mellyel szemednek, édes Nyelved számkiverését annyira meg vető, 's abból következt kárát, romlását és gyalázatryát annyira nem látó hályogját le moshatná; ha ezzel rajta segíthetne, oh melly örömmel meg halna; ha szemedet ettől egyszer tisztán látharná: de oh melly el epedt Lelke, a' midőn látja, hogy az egyik Sárból olly szerentséffen ki vergődven: olly vaktába 's
 olly

olly nyakra före rohanfz szántszándékkal a'
másba!!!“

Német Birodalom.

Már darab időtől fogva irogatják fok felől, hogy a' *Római Birodalom* Fő Kormányozófága, néhai *II. Jósef* Tsászár után, annak Örökösére *II. Leopoldra* fogna szállani. Egy *Német Országi* Levélben azt olvastuk közelébb, hogy már valósággal öt *Vox Leopoldot* crányozza 's fogja annak idejében kivánni a' *Birodalom'* Fejének. — Van is arra fok oka *Német Ország*nak, a' mellyekre nézve, továbbra is az *Ausztriai Ház'* Árnyékában kívánjon nyúgodni, és erre annál nagyobb készféggel határozhatja most magát, a' midőn az említett *Házból*, olly új Uralkodót állított elől az Isteni bölis Végezés, a' kit egy jó Fejedelemben, egy *Státus* Attyában meg kívántató virtusok tizmereznek, a' mellyeket magok az el hajlott *Belgák* sem ragadhatnak: ha szintén mások eszelései után halgatván, idegenkednek is még Tőle; a' *Németek* pedig minden felé fel emelt szóval magasztalnak. — Eggy itélni tudó *Német Hertzeg* *Affzony* meg járta nem régiben a' *Toskánai Nagy Hertzegséget*, holott *Leopoldal* is és egész *Fejedelmi Házával* közelebbről meg esmerkedvén, így

ír felöle egy Levelében: „Nem hiszem, hogy jobb Igazgató lett volna valaha, mint a' Nagy Hertzeg. A' *Szorgalmatosság, Egyenesség, Rendtartás és Ember' Szeretet* tulajdonai ő néki. Igen jó a' maga Gyermekkeihez: de azonban tellyefféggel nem vak Atya; szereti és betsüli a' maga Felelőségét, a' ki igen igen jó Asszony.“

Míg új Tsászárral nem választatik, — —

— — — — —):

az alatt a' R. Sz. Birodalom Fő Dapifere, a' *Palatinatusi* Választó Hertzeg *Károly Theodor*; és a' R. Sz. Bir. Fő Marsallja a' *Saxoniai* Választó Hertzeg *Fridrik August*, t. i. az úgy neveztetett *Vicariussai* a' Birodalomnak, fogják a' Tsászárral Képét viselni; amaz ugyan a' *Rajna* mellyéki *Sváb* és *Frankóniai* Tartományokban; ez pedig a' *Saxoniahoz* tartozókban, és a' széleken. — Hírt vévén a' Tsászárral halála felől meg is iratták leg ottan az említett Vikáriussok mind ketten a' kerülő Levelét, mellyet annakutánna el is küldözött mindenik a' Birodalomnak azon részeibe, mellyek az ő Vikáriussága alá valók. A' kerülő Levelék, a' Választó Hertzegeken el kezdve, a' Birodalomnak minden más Fejedelmeihez 's nagyobb és kisebb Tagjaihoz vagynak intézve.

A'

— A' *Karl Theodorénak* summája ez: kéri t. i. a' meg nevezett Választó Hertzeg 's inti a' Birodalombélieket átallyában, hogy az ő Vikáriusfágának idejében igyekezzenek békefélégeffen 's tsendeffégben élni egy mással; ha kinek mi panassza lessz, azt vigya a' fel állítandó Vikáriusfág' Törvény Széke eleibe, holott a' dolog, a' több Választó Hertzegeknek 's az Ország más Rendjeinek segíttsegül való lételekkel, el fog igazíttatni. — Mind ezek meg vagynak majd szintén ezen szókkal a' másik Vikáriuséban *Fridrik Augusztéban* is; hanem ez, arra is kéri, Levelének mindjárt elején, a' Birodalombélieket, hogy könyörögjenek az Istennek buzgóságosan, és ugyan azt tselekedtesfék a' Papsággal is: adjon a' Mindenható a' R. Szent Birodalomnak egy óhajtott Főt. — A' Levél végén pedig azt kéri: ha a' Birodalomban egy Rend, a' másik ellen erőszakoskodni, vagy az Ország Fejének Választásában némimű izgágát akarna indítani, az olyan ellen segíttsegére legyenek ő néki minden felsőbb 's alsóbb Tagjai a' Birodalomnak.

Regenspurghban most is foly az ott rendszerént tartatni szokott Birodalom Gyűlése; hanem az arra való hívogatás eránt némelly vetélkedés támadott, a' két Vikáriusok Követjeik, 's a' több Német Birodalombéli Kö-

vetek között. Meg parantsolta t. i. a' *Saxoniai* Választó Hertzeg a' maga Követjének, hogy a' *Moguntziai* Választó Hertzeg Kantzelláriájából hozzája, 's általa ismét a' több Követekhez küldeni szokott hivogató Tzédulákat el ne vegye, hanem egy Kantzellistája által a' *Sax.* Követtségnek csak szóval hivogattassa a' több Követeket a' Gyűlésre. Az ilyen hivogatással nem elégesznek meg a' több Követek, 's ezt a' jelentést tették magok eránt, hogy ők ugyan el mennek a' Gyűlésbe: de nem azért, hogy a' *Sax.* Követ által hivogattatnak; hanem, mivel magoknak tettik. A' két Vikáriusok' Követrei a' Birodalom Törvényeire útalnak, melylyek szerént csak a' Vikáriusoktól függ a' Birodalom Gyűlésének folytatása.

A' *Prussziai* Király egy Intő Levellet botsátott az el múlt hónapnak 9-dikén utolylyára a' *Lüttichi* Hertzeg Püspökhez, mellyben jelenti nékie, hogy ha Mártz. 30-dikáig kereken nem felel; akar e' reá állani, a' Király által eleibe rakott fel tételekre, vagy nem: tehát a' Király 32-diken (mint már meg is tette előre, azon esetre a' rendelést) bizonnyal el fogja *Lüttichből* a' maga Seregeit marsiroztatni; és osztán magának tulajdonítsa a' Püspök mind azt, a' mi történhet; 's ha *Lüttich* el talál a' Birodalomtól is
fza-

szakadni: ő ellenben meg igazítottattnak fogja magát egész Európa szemei előtt tartani; úgymint a' ki mind azt végbe vitte, a' mit tőle lehetett várni. — Ide mennek ki nagy részént a' Püspök eleibe rakott fel tételei a' Királynak; hogy a' Püspök minél előbb menjen vissza szép szerént *Lüttichbe*; melly esetre igéri a' Király, hogy ő a' Püspöknek személyét bátorfágos állapotba helyheti, 's a' Tartományt alája veti nékie; a' Püspök, *Lüttichbe* érkezvén, leg elsőben is a' maga és a' Kerület Kormányozó Széke nevében hirdetteffen közönséges *Amnestiát*, minden meg történteokról való el felejtkezést; a' magok mostani hivatalokat le tejendő Tisztviselők' helyébe engedjen a' Püspök, a' Kerület' Kormányozó Széke által, új Magistrátust választatni, avagy csak egyg esztendőre, a' melly idő alatt ki lehetne tsinálni, ha vallyon az 1684-dik esztendő előtt volt Igazgatás formáját kelleffék e' ismét vissza hozni; vagy pedig egészen újjat fel állítani 's a' t.

Lüttichben, az el múlt hónapnak 15-dikén, újra támadás akart lenni, mellyet mindazáltal a' most ott kormányozó Prusszus General *Schlieffen* Úr csak hamar le tsillapított.

A' *Saxóniai* Seregek magokat *Dresdánál* öfzve vonják, 's minekutánna ott Mus-
trát

trát tartanak, a' *Lusátzia*'s *Tseh Ország* eránnában lévő széleken, *Misniától* fogva *Pirna* Városáig lántzot fognak formálni. ---

Prusszus, Török és Lengyel Ország.

A' mit fokban már régoltától fogva gondoltak; de talám többen nem hittek: ugyan csak meg történt az, a' *Konstantzinápolyból* Jan. 30-dikán költt *Levelek'* bizonyítása szerént: A' *Prussziai* Király, még az el múlt Jan. 20-kán szövetségre lépett a' Törökkel, mellynek ereje szerént azt fogadták egymásnak, hogy az egyik ellenségét úgy fogja nézni a' másik rész, mint a' tulajdon magáét, 's következésképpen az ellen fegyvert fogni magát körelesnek fogja esmerni. Azólta, úgy irják, a' hadi készületek is újra nagyobb erőben tetetnek. A' Török Seregnek fő Kormányozói lesznek: a' Békefféget szerető nagy Vezér *Hassan Basa* helyébe állítandó *Aleppói Basa*; *H. Mavrojeni*, és a' *Travniki Basa*.

A' *Lengyellel* való frigye a' *Prussziai* Királynak, mellynek az el múlt hónap. 15-dikén lett meg készülését úgy jelentettük vólt, előbbeni Levelünkben, mint hirteltt dolgot: valósággal tökéletességre ment az említett napon. A' szövetség nem fog ez úttal

úttal ki terjedni a' kereskedésre, mint akarta vólt előbb a' *Prussziai Király*; hanem csak az egymás óltalmazására, és az illy fel tétel alatt kötötett: hogy egymást 8000 Lovasfággal, 's 4000 Gyalogfággal legyenek kötelesek költsönösen feigíteni, a' midőn egyiknek, vagy másiknak, ellenséggel kellett szembe szállani. — Az Ország Gyűlése azt végezte a' frigynek kötése után, Mártz. 16-dikán, hogy már most ugyan csak lelkesen hozzá kell a' hadi készületekhez látni. Ehez képest parantsolatot adott a' hadi Kommissziónak, hogy a' Sereget haladék nélkül 65,000-re szaporítsa, 's azt minél előbb, minden meg kívántató dolgokkal, fel készítse.

Svéd Ország.

A' Király mind *Dániában*, mind *Lengyel Országban* Jelentést tetetett Követjei által, az eránt, hogy ő kéntelen az *Orosz Tsászárné* ellen tovább is minden erejéből hadat folytatni. — Ajánlott ugyan néki a' *Tsászárné* Békefféget; de, a' több fel tételeken kívül, ezek alatt: hogy ezután ne indíthasson hadat a' *Svéd Király*, az Ország Rendjeinek előre való meg egyezések nélkül; továbbá hogy a' *Törökről* emlékezet se legyen, a' *Svédekkel* kötendő Békeffégben. — Nem

rsuda, ha az ilyen fel tételek meg háborították a' Svéd Királyt.

* * *

Hollandia.

A' tűz, mellyet ez előtt 2 esztendővel nem annyira el óltott, mint csak meg fojtott itt a' *Prussziai* Király, újra kezdi magát fok helyeken, még pedig nagy erőben, ki ütni. — Azt írják magának a' Közöns. Társaságnak *Herzogenbusch* nevezetű Városából. hogy a' *Zeelandia* Tartománybéliek kereken meg mondották, hogy ők a' ki szabott 25 Pfenniget nem fizetik; azért is egynehány Regementek rendeltettek közikbe. — *Hollandia* nevezetű Tartománynak fok fő helyei is csak a' jó alkalmatosságra várnak, 's egyszeribe meg mutatják, hogy csak azoknak maradtak ők, a' kiknek ez előtt 2 esztendővel meg esmertették magokat, az az: Patriotáknak; de koránt sem az *Arausioni* (Kormányozó) Ház' tettése szerént való Patriotáknak.

Anglia.

Ezen Ország' *Vestmoreland* nevezetű hegyes Tartományának *Amside* nevű Városában, különös és szomorú dolog történt az el múlt hónap' elein. Ez az: Fél éjtszákának idején olly rettenetes durranás hallatott,

tott, a' millyent szokott okozni az Égnek dördülése. Mihellyt világosodni kezdett, látják a' Lakosok, hogy a' föld egy helyen 200 lépésnyinél szaporább széleffégre 's tsuda mélyfégre le süllyedt, 's magával 6 házakat és fok állatokat alá vitt. A' Városnak több részein is érzettek földindulást. Az említett nyilástól egy mértföldni forma messzefégre láttatott ismét más nyílás; de amához nem is hasonlítandó. A' nyílás oldalain olly forma homokot lehetett helyyel helyyel látni, mint a' szomszéd Tenger fenekén való.

J E L E N T É S.

A' minap emlékezetet tettünk vólt *Hadusfalvai Spilenberg Pál Úrnak* illy tzim alatt ki adott munkájáról: *Szabad Elmélkedések, a' földeknek ki mérése szerént fel állítandó Adózás' Systemájának tökéletlenségéről.* — *Kassán, Ellinger János T. K. priv. Könyvnyomtatónál 1790.* — Ezen munkáról most már, mint szemmel láttatotról, jelenthetjük, hogy az nagy szorgalmatosfággal 's szabadon iratott; mintegy 10 árkust tesz. A' nyomtatás tiszta, 's a' jó íz regulái szerént intézett. — Lehet találni *Kassán, Budán és Debretzenben.*

Jó igyekezeteiről már eddig is esmeretes *Hazánk Fija Andrád Sámuel Úr*, illy homlok irás alatt bősáttott közelébb világ eleibe egyy Nevének meg felelő munkát: *Elmes és mulattságos rövid Anekdóták, melyeket, iminnen amonnan válogatva, egybe gyűjtött, és*
Ma-

Magyar Nyelven ki adott A. S. 1 Darab. — Bétsben nyomtatott 1789. esztendőben. — Az árta, nyomtatásban 50 kr.; de lehet nem tsák Exemplárú, hanem Kalendáriom, vagy más szép kötésben is, itt Bétsben Rutter nevezetű Könyvkötőnél a' Jofi pbfst. Itt nevű külső Városnak Langengasse úttzájában kapni. Rövid időn Pesten, Veingand Úrnál; Kolo-váron, N. Enyeden, és Szebenben is fog találatni az említett árron.

Mélt. Gróf Eszterházi János Ur' fő Muzsikusfa Vraniszky Úr, a' Magyar Nemzet' mostani örömét egy nagy Szimfoniába foglalta, mellyet illy tzim alatt ad ki nyomtatásban: A' Magyar Szent Korona, az Ország' Tzimerei és Zelei Rajzolásával fel ékesítve. — A' kik kívánják meg szerezni, az 1 arany előpénzt illy boriték irás alatt küldhetik a' Szerzőhöz:

à Mr Mr Paul de Vraniszky

Im Dorotheerhof.

à

Vienne.

* * * * *

Mivel itt a' Hódolás Innepe a' jövő Keddre fog éppen esni; az előtte való napokon pedig Húsvét Innepe napjai lesznek: bizonytalan, ha szolgálhatunk e' akkor Irásunkkal, vagy nem.

Költ Bétsben, Áprilisnek 2-dik napján.

